

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Literæ Episcopi Vercellensis, Episcopi in sexta Synodo Prouinciali
congregatis, scriptis Viennæ Austriæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

mo deesse omnino voluissim; quando licet duo etiam nummum aureorum millia in sanctarum reliquiarum honorem impendissim, id mihi tamen graue nequaquam futurum videbatur, postquam vnus anni spatium, quo iam ab ecclesia & Seminarij fabrica immunis iure fueram abiturus, illam æris alieni summam diluere facile me posse cogitaram. At contra accidit; cum præter ecclesie Cathedralis chori fabricæ absolutionem, quæ mihi tota imposita est Illustriss. Cardinali Vercellen. pro rata conferre renuente, præter munitas opere vitreo fenestras eiusdem chori amplissimas, pro quibus quingentos ferme aureos me vnus erogare oportuit; legatio hæc apud Cæsarem mihi repente iniuncta est, cuius certe causa tria hæcenus & amplius coronatorum millia expendi. Hæc si minus iusta Illustriss. Vestrae Amplit. videbitur excusatio, correctionem quæ illi opportuna videbitur, haud renuam; postquam illud tamen non celauero, me illius semper fuisse sententiæ, vt aliquid debere satis duxerim, quam plenum pecuniarum vnquam habere marsupium, ad fugiendum adeo perniciosæ cumulandi auri cupiditatis periculum. Quamquam verè illa optima mihi visa est atque optabilis conditio; vt si qua fieri ratione potest, proventus ac census, quoscumque percipit vir ecclesiasticus, atque Episcopus præsertim, vt iliter pieque expendantur omnes, neque vlli quidquam debeatur.

Nec verò, & si tam multa ob hanc germanicam legationem expendi, picta aulæ, sericæ, aut argenteæ suppellectilem (quamquam plerisque amicorum contra suadentibus, & quasi impellentibus) Deo adiutore adhibui; familiarem dico suppellectilem: Ecclesiasticam enim vt non spernendam haberem, & curam adhibui, & multa impendi. Subinde leges nostras prouinciales seruare in omnibus studiis, præterquam quod in mensa, vt verè fatear, non adeo exactè; a multis quidem pijsque viris ita persuasus expedire atque oportere.

Hæc si fusius fortasse, quam alicuius aures patiantur, explicata fuisse videbitur, id eo studio a me factum existimet,

quo Decretorum Prouincialium nostrorum obseruantior esse cupio; & quantum pro mea tenuitate potui, sedulo laboraui semper. Si quid autem Illustrissima vestra Ampli. aut aliquis alius ex Reuerendissimis Patribus plura eius modi penitus intelligere fortasse voluerit, Procuratores mei facile poterunt de omnibus rebus, & diligentius, & enucleatius respondere.

Essent præterea plurima alia quidè, de quibus reddere deberem in synodo ista rationem; sed mihi ignoscat quæso Ampl. Vestra Illustriss. bonique consulat has literas meas, quæ quamuis multis partibus esse possint conspectu isto vestro indignæ, Testes sunt meæ erga Illustriss. vestram Ampli. atque Reuerendiss. istos patres obseruantia, quos sanè omnes ab hoc (vt ita dicam) exilio mœrore plenus saluere in Domino iubeo; ac præcipuè Illustriss. vestrae Ampli. celestis roris abundantiam precor a Deo patre misericordiarum, & vnico bonorum omnium largitore. Viennæ, Calen. Aprilis 1582.] Subscrip. [Illustrissimæ & Reuerendissimæ Ampli. vestrae humillimus ac deuotissimus famulus Io. Franciscus Episcopus Vercellen.] Atergo cum suo solito sigillo, [Illustriss. ac Reuerendiss. in Christo patri ac Domino D. Cardinali Sanctæ Prædix & Archiepiscopo Mediolani Domino mihi semper omni obseruantia colendo &c.

Literæ Reuerendiss. Episcopi Vercellen. Reuerendissimis Episcopis in sexta Synodo prouinciali Mediolani congregatis Viennæ scriptæ.

Illustriss. ac Reuerendiss. in Christo Pater ac Domine, vosque perillustres ac Reuerendiss. Patres, Domini mei plurimum obseruandi. Quam graue, quam acerbum vulnus cordi meo infixit, atque infligat acerbis in dies hæc diuturna absentia mea, longè sanè melius considerare poterunt Reuerendiss. vestrae Ampli. quibus aliquandiu ab ecclesijs suis interdum abesse contigit, quam ego nunc referre necessarium putem: quamquam si velim etiam, id non facile

facile præstare possim; quippe qui cum in hac cogitatione animum paulò interitus figo, vix à lacrimis temperare mihi soleam, aut certò dolore non mediocri, vel quadam animi confusione potius obrui me sentiam. Vereor enim vehementer, nè ob culpas negligentiasq; meas innumeras, diuina prouidentia, iustoque Dei iudicio huc ablegatus sim, vbi nihil, aut certè parum alijs profim, ego verò non leue detrimentum assidue recipiam, multaque præterea incommoda in Ecclesia mea suboriri quotidie audiam, quibus præsens prouidere vt cunque possem, absentem tamen non nisi illa deplorare liceat. Quid? quoties in mentem venit, me tum multa pastoralis meo muneri incumbentia officia prætermisisse ea spe, vel distulisse potius, vt sequenti mense vel anno commodius illa obirem; vel fortasse etiam ea animi remissione, quam sæcularium hominũ & clericorum vitæ solutioris amantiũ voces inducere in Pastoriũ animos semper conantur, adductum, vt paulatim quæ emendatione indigebant, non statim aut præpropere corrigerentur omnia? Quid verò si antequam ad ecclesiam meam reuertar, diem extremum obire mihi contingat, quo sequenti anno prætermisissorum officiorum iacturam refarciam? quando ecclesiarum instaurationem & decus rectè curabo, infirma gregis mei consolidabo, ægrota sanabo, contra ceta alligabo, abiecta reducam, aut quæ perierunt, omni quæram sollicitudine, vt ad Deum fontem vitæ conuertantur, & viuant? Væ mihi, si tot animarum, quæ culpa mea in peccato manserint, sanguis de manu mea requiratur.

Discite iam vos, Reuerendissimi Patres, dum licet, dum tempus suppetit & commodum & opportunum, in officijs pastoralibus obeundis non procrastinari: tempus enim breue est, & sagitta volante citius au fugit. Videte, nè dum prosperam ad nauigandum tempestatem negligitis, noua aliqua procellæ vis in longinquas partes, aut in syrtes aliquas difficillimas nauim vestram impellat; exproloq; meo cautiore enadite: qui quidè in his cogitationibus defixus interdum,

infelices admodum dies duco, atque a iusta ira Dei mihi maximè timendum esse valde suspicor. Nam si de sacris sanctissimi Martyris, & primi Vercelliarum Episcopi Eusebij ossibus ac cineribus quid contigerit ad memoriam reuocem, mecumq; tacitus rem totam ordine considerem atque expendam; annos existimare iure debeo, vel propè manibus tangere, nullam ferè aliam ob causam solenni illi translationi tot impedimenta fuisse obiecta, quam quòd ego indignus essem illam præsens aspicere; ne dum humeros sacris ac pretiosissimis pignoribus supponere? qui sanè indignissimus omnium, qui me in Vercellènsis Ecclesiæ administratione præcesserit, sim gloriosissimi Martyris & Episcopi successor.

Hæ porrò & aliæ multa huiusmodi curæ ac sollicitudines me ita angunt ac propè conficiunt, vt nisi in obedientiam Portum me aliquando reciperem, haud profectò possem ijs, quibuscum quasi aliud cogitans, atq; hilari facie internum animi mœrorem dissimulans quotidie versor, doloris magnitudinem cœlare. Ad sanctissimum Dominum, summumq; Pontificem, & Christi in terris Vicarium, cuius voluntate ac iussu me in has partes venisse, neminem esse vestri ordinis puto qui ambigat, cum respicio, non leuem sæpè consolationem capio, aliquam animi quietem inuenio.

Verùm cum iam Concilij sexti Prouincialis diem aduentare animaduerto, ex quo non parum spiritalis fructus, nisi ferreo essem corde, cum ex conuentu isto florentissimo, tum verò ex pia & singulari capitis nostri & Archiepiscopi sollicitudine, vigilantia, & charitate non referre poteram, vulnus recrudescere vehementer sentio; quòd non modò fructu isto carere hoc tempore, sed etiam hic me diutius degere oporteat, vbi & consuetudines quotidiana, & variæ negotiorum tractationes, sæculariũ hominum visitationes, Aula frequètia, rerum nouarum inuestigatio, & reliqua huiusmodi, quæ officij quod sustinco ratione subterfugere non possum, lethale quendam torporem animo inducunt meo, & quasi omnem spiritus feruorem

in pectore meo extinguunt. Ac velut ij, qui pistrinum ingrediuntur, non nisi farina aspersi abeunt; haud porro aliter animum, dum in hoc negotiorum saecularium tumultu ac quasi pistrino versor, leuioribus curis ita aspersum refero, vt grauioribus illarum sollicitudinibus, quae sunt Episcoporum propriae, rerum caelestium meditationes loco cedant, & quasi in obliuionem omnino abeant. O me miserum, qui dicere equidem possum cum Magdalena collacrimans, sed praeter tristitia magis, quam deuotionis zelo;] Quaesivi Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum;] quando ne in quotidianis quidem sacrificijs meis inuenire illum licet. Reliquas enim functiones pastorales, vix vnquam obeundi datur occasio. Atque vtinam non sensim ex hac consuetudine in duritiam cordis eam, atque ex illa in auersionem, vt sanctus Bernardus ad Eugenium Summum Pontificem, maximè cauendum admonerat. Atqui perfecti viri est, inter saeculares homines, & temporarias occupationes versari; sed praesentem Deum semper aspicere, animumque Zelo charitatis accensum gestare; vt in ipsa negotiorum obruentium mole, ad Dominum confugere, maioresque in omni perfectioris vitae genere semper facere progressionem discat verus Dei famulus, & vias Domini currere iam dudum assuetus. Et tales nimirum fuerunt sancti viri, esseque nunc deberent Episcopi, ac qui praesertim Nuncij Apostolici, in Prouincijs tam amplis, tamque a recta pietatis & veritatis semita aberrantibus, personam gerunt; sed quam longè ego ab eiusmodi virtute absum, si meas miseras vobis Amplissimi Patres aperire nunc liceret, cerneretis profectò luce ipsa clarius, meique magna ac profunda miseratione tangeremini. Qui quamuis post xxiiij. annos quibus Ecclesiae Dei in seruiuo, post xij. quibus in altari ministro, post x. quibus Episcopi munus (quàmquam indignè omnia & rego & sustineo) aliquid certè in via Domini proficere debuissim; videor tamen adhuc vix prima spiritalis vitae rudimenta didicisse, vt ad perfectum aliquem esse pos-

sim idoneus. Vtinam verò rectè iam tandem incœpissim, neque sistere, aut etiam cancorum more gressus retro uertere, & frontem durare assuescerem, quasi dementatus, vel his molestissimis occupationibus consuetudinibusve a me ipso diuisus & distractus. Quomobrem vos, Patres Amplissimi ac Reuerendissimi per Christi Domini Nostri viscera misericordiae, per fraternam illam charitatem quae nunc vos copulat, & spiritalibus donis replet, rogo atque obtestor in Domino, vt afflictionis meae memores, diuinum auxilium mihi misero & vehementer laboranti communibus vestris precibus imploretis; quò diuinam vltionem effugere, & culpam mearum dignam agere quam poenitentiam: Deumque Omnipotentem obsecretis, vt vel reditum mihi ad Ecclesiam meam acceleret, vel si in his partibus diutius morari me voluerit, id saltem tribuat, vt ne tempus hic teram, alijsque profim, neque mihi omnino inutilis euadam, Ecclesiae verò meae Vercellenfi feliciorum quam hactenus absente me administrationem concedat. Ego enim vicissim vobis omnem diuinam gratiam largitatem & meliorem carismatum abundantiam ex toto corde precor a Domino; idque praecipue, vt in Concilio isto VI. Prouinciali, quaecunque sancta, quaecunque iusta sunt, quaecunque Prouinciae isti vtilia & salutaria, ea in omni spiritus vnitatis & animorum consensione decernatis & constituatis. Valet in Domino, & felicissimè ac diutissimè ad Ecclesiarum vestrarum vtilitatem, & animarum vobis creditarum salutem, atque ad Dei ipsius honorem ac gloriam sempiternam. Viennae Austriae, Calendis Aprilis, 1582. [subscrip.] Illustriss. ac Reuerendiss. D. Vestrarum humillimus & obedientissimus famulus, Io. Franc. Episcopus Vercellensis.] A tergo cum solito sigillo. [Per illustribus ac Reuer. Patribus & Dominis Episcopis in synodo Prouinciali vj. Mediolani Congregatis, Dominis meis plurimum obseruandis, &c.

Leſtis ad verbum supraſcriptis literis, Illuſt. D. Metropolitanus Reuerendiss.

diffimique Patres vnanimiter censuerunt, literis synodalibus nomine & auctoritate huius Concilij scriptis, Reuerendissimo D. Episcopo Vercellen. respondendum esse.

Hoc eodem die duodecimo Maij Illustriss. D. Metropolitanus quò maturius & accuratius decreta in hoc Concilio Patribus & proponenda & sancienda primùm perpenderentur & examinarentur, congregationem consultationis decretorum constituit, eiq; certos atq; idoneos viros præfecit. Atque pro ratione quidem rerum quæ tractandæ erant, varios etiam cōsultores adhibuit; alios scilicet Canonistas, rituales alios, alios practicæ parochialis peritos, alios denique sacræ Theologiæ Doctores.

Die dominico decimotertio mensis Maij, cum Illustriss. Metropolitanus Reuerendiss. Patribus desiderium suum, & primum animi propositum aperuisset, vt diebus festis qui intra spatium conciliaris temporis incidunt, aliqui ex ipsis Reuerendissimis Patribus Missam conuentualem & sacram concionem haberent in Basilica Metropolitana; Reuerendissimus D. Episcopus Bergomensis, pro sua singulari pietate & charitate, hoc sanctum atque adeo vtile institutum ex animo amplectens, Cappa Pontificali indutus, nonnullis ex R. Canonicis ordinarijs comitantibus chorum ingressus est, & post preces secretas in faldistorio genuflexus recitatas, ad Cornu Epistolæ infra gradus omnes accessit: quo in loco faldistorium erat paratum: ibiq; cum iam officium horæ tertie absolutum esset, sacras vestes coloris viridis pro ratione temporis, ex instituto huius sanctæ Ecclesiæ Ambrosianæ induit, sacerdote assistente, ac diacono & Subdiacono ministrantibus ex R. Canonicis ordinarijs. Reuerendum verò Capitulum eo tempore vt Illustrissimum D. Cardinalem Archiepiscopum, qui huic Missæ sacro interesse volebat, ad illud de more excipiendum è choro exijt. Illustriss. Do. Metropolitanus Chorū capitulo comitante ingressus, perorata prece ante altare, ad sedem Pontificalem accessit. Reuerendiss. D. Episcopus Bergomen. iam omnes sacras vestes Pon-

tificales, ac etiam mitram, verum sine baculo sic indutus, ad sanctum altare vt sacra mysteria faceret, accedens, Missæ sacrum ritu Ambrosiano celebrauit: post Euangelium suggestum ascendens, vulgari idiomate pie admodum, & elegantissimè concionatus est, Euangeliūque mira eruditione & facundia explanauit. Post orationem dominicam, & in fine Missæ, impetrata primùm facultate deuota capitis inclinatione ab Illustriss. Archiepiscopo, solenniter benedixit.

Absolutisq; diuinis Missæ mysterijs, ad faldistorium reuersus sacras vestes exuit, ac pallium ex humerale violaceū induit, & ad statum locum iuit.

Interfuerunt Missæ sacro & concioni ferè omnes Reuerendissimi Episcopi, qui hæctenus ad Concilium prouinciale venerunt, absolutoq; officio sextæ & nonæ, cum Illustriss. Metrop. in ades Archiepiscopales redierunt.

Congregatio publica.

Feria secunda die decimoquarto præsentis mensis Maij habita est publica congregatio, de more pronunciatis statis verbis libertati dicendi & referendi, facto silentio Reuer. Promotores institerunt in hanc sententiam.

Instantia R. Promotorum contra Episcopos absentes.

Illustrissime ac Reuerendiss. Metropolitanæ. Nos promotores inherendo petitionibus, instantijs, & requisitionibus, quas superiori proxima congregatione in medium attulimus & exhibuimus, instamus, & petimus contra Reuerendiss. Episcopos absentes, & alios qui de iure, & consuetudine huius prouinciæ interesse tenentur, qui per se seu per alios cōstituto tēpore legitimè non cōparuerūt, prout iuris fuerit, agi & procedi.

Illico Reuerendiss. D. D. Episcopi, Derthonen. & Brixien. ac M. R. D. Vicarius Generalis Archiepiscopalis, Iudices excusationum deputati super causis absentia singulorum Reuerendissimorum Episcoporum, qui in hac sancta Syno-